

Toespraak Frédéric Van Leeuw

Voorzitter van het Bestuurscomité

Viering 25 jaar Koningin Mathilde Fonds

Koninklijk Paleis, 20 november 2025

Majesteit,

Dames en Heren in uw titels en hoedanigheden,

Beste jongeren,

Op deze verjaardag van het Koningin Mathildefonds dat vijftwintig jaar geleden werd opgericht, wil ik allereerst namens alle leden van het Bestuurscomité, de expertenjury en de jongerenjury u, Majesteit, bedanken voor uw niet aflatende betrokkenheid bij dit prachtige project dat uw naam draagt. Het is een grote eer voor mij om het voorzitterschap van het Bestuurscomité te mogen opnemen.

Drie mensen gingen mij hierin voor: professor Françoise Tulkens, die kwetsbare jongeren een stem wilde geven; professor Peter Adriaenssens, die ervoor ijverde om op een positieve manier met jongeren samen te werken en die ook de jongerenjury lanceerde; professor Anne d'Alcantara, onder wiens leiding de driejarige cycli werden uitgedacht en die de samenwerking tussen jongeren en volwassenen heeft versterkt. Ik wil hen dan ook hulde brengen. Zij hebben de lat bijzonder hoog gelegd. Zeer, zeer hoog!

Twee psychiaters en twee magistraten aan het hoofd van het fonds? Een cynicus fluisterde me toe dat dit waarschijnlijk komt omdat je tegenwoordig een psychiater nodig hebt om magistraat te zijn. Ik zou eerder zeggen dat het gaat om twee beroepen die niet alleen zoeken naar het "hoe", maar ook naar het "waarom". Twee beroepen waarin zowel het woord als de stilte betekenis hebben in het dagelijkse lawaai dat ons overspoelt. Het zijn twee beroepen die vaak geconfronteerd worden met gekwetste jongeren, die de gevolgen daarvan tot in de volwassenheid met zich meedragen.

Het Koningin Mathildefonds, dat beheerd wordt door de Koning Boudewijnstichting, ondersteunt initiatieven door jongeren en voor jongeren, initiatieven die het engagement van jongeren versterken. Het gaat niet alleen om hulp bieden, maar ook om vertrouwen schenken. Het is niet louter een sociaal doel. Het is een droom in de meest nobele betekenis van het woord: een ruimte voor creatieve vrijheid, een diepgaande betrachting, die ons in onze daden aanspoort om de grenzen van de realiteit te overstijgen. "Zeg nooit tegen een jongere dat iets niet gedaan kan worden." Deze uitspraak van de dichter John Holmes staat niet toevallig op de website van het Fonds.

Samen met de jongeren moeten we opnieuw leren dromen, zowel voor hen als voor onszelf. Als procureur-generaal belast met het nationale justitiebeleid inzake jeugdhulp, ben ik soms geschokt door de moeilijkheden waarmee heel wat jongeren in onze ogenschijnlijk welvarende samenleving worden geconfronteerd.

Bijzondere aandacht verdienen de vele jongeren die zich bevinden in een “spiraal van onthechting”, omdat zij veel gevoeliger zijn voor karikaturale en negatieve boodschappen (die via sociale media worden gedeeld) dan voor genuanceerde of oplossingsgerichte benaderingen¹.

In de wereld van vandaag lijkt de wens om volwassen te worden verloren te gaan. Alsof iedereen alleen maar jong wil zijn, jong wil blijven of doen alsof. Dat betekent niet dat jongeren specifiek bejegend worden. Sommige kinderen worden extreem verwend, anderen groeien op zonder echt kind te kunnen zijn. Wat betekent het vandaag om jong te zijn in een tijd van relationele leegte? Wie luistert er naar de jongeren en bekommert zich om hun gevoelens? Gaandeweg lijkt de uitdrukking “niet-begeleide minderjarige” een metafoor te worden. Het vervagen van het “wij” treft de jongste generaties en dat is grotendeels te wijten aan volwassenen die niet willen ouder worden en geen ruimte willen maken voor anderen. Onze samenleving heeft moeite om jongeren een toekomst te bieden.

Dit fenomeen is een symptoom van de “atoommens” waar Hannah Arendt over spreekt². We bevinden ons in een samenleving die diepgaand is getransformeerd door globalisering en waar het individualisme hoog tij viert. We zien dit fenomeen in talloze voorbeelden: de existentiële politieke crisis in onze democratieën waar het compromis uit de mode lijkt; de crisis van het gezin waarvan een van de meest gewelddadige aspecten de spectaculaire toename van feminicides is; de digitalisering waardoor verbinding eerder een virtuele dan een tastbare realiteit wordt. Dit fenomeen wordt nog versterkt door de pandemie die vele jongeren heeft getroffen en de heropleving van oorlog als middel om conflicten op te lossen, waardoor de volgende generaties riskeren op te groeien in haat.

Toch ben ik er diep van overtuigd dat de enige mensen die onze samenleving kunnen redden van deze “atomische dreiging”, net de jongeren zijn! Want zoals de filosofe Arendt ons (opnieuw) leert, is elke ‘nieuwkomer’ een nieuw begin – een wezen dat het onvoorspelbare kan introduceren, het schijnbaar fatale verloop van de dingen kan beïnvloeden³. Dat is een oproep om ons opnieuw in te bedden in de continuïteit van het leven, die elke nieuwkomer vertegenwoordigt. Elke jongere herinnert ons er aan dat niet alles met ons eindigt. Daarom moeten we onszelf herontdekken als vaders en moeders die onze jongeren nodig hebben om hun vleugels uit te slaan en de toekomst tot leven te brengen.

Hoe dan ook, het principe van het hoger belang van de minderjarige stelt onze persoonlijke belangen in vraag, alsook de bekoring om louter voor onszelf te leven, verdoofd door de illusie van een rustig leven. Een kind hebben, betekent aanvaarden dat je leven niet altijd rustig is. Het is je eigen leven voortdurend in vraag laten stellen door de nieuwkomer, die nood heeft aan een “wij” om te kunnen groeien, die ons oog doet hebben voor kwetsbaarheid.

¹ Renaud MAES, La spirale de la désaffiliation, *La Revue nouvelle*, n° 6/2021, p. 5.

² Hannah ARENDT, *The Human Condition*, 1958.

³ Bérénice Levet, *Penser ce qui nous arrive avec Hannah Arendt*, Paris, Ed. de l’Observatoire, 2024

Dat is de ambitie van dit Fonds, dat voortvloeit uit een “wij”, namelijk uw huwelijk met de Koning: ons laten in vraag stellen door de jongeren, door wat zij meemaken, hen vertrouwen schenken, hen aanmoedigen om initiatief te nemen en – zoals het thema van de huidige cyclus benadrukt – hen ademruimte geven wanneer zij geconfronteerd worden met de moeilijkheden van het leven en de zware verantwoordelijkheden die soms al te vroeg op hun schouders rusten.

Dank aan allen die dit mogelijk hebben gemaakt, en in het bijzonder aan Ann d’Alcantara, die – ondanks de moeilijke pandemieperiode waardoor het twintigjarig bestaan van het Fonds niet gevierd kon worden – erin geslaagd is het Fonds zijn huidige structuur te geven, gespreid over een cyclus van drie jaar, die duurzame impulsen geeft aan de gekozen projecten.

Een droom moet door meerdere generaties worden beleefd om werkelijkheid te worden. In die zin is het Koningin Mathildefonds van essentieel belang, zowel voor jongeren als voor volwassenen. Namens het Bestuurscomité, de expertenjury en de jongerenjury willen wij ons engageren om de nieuwe generaties te blijven ondersteunen en om ambitieus te zijn. Altijd! Want zoals Oscar Wilde zei: “Je moet altijd naar de maan mikken, want zelfs als je faalt, beland je tussen de sterren.”

Frédéric VAN LEEUW
Voorzitter